



**Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli
Marek Zająk**

Warszawa, dnia 2 marca 2011 r.

**Pan
Marek Sawicki
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi**

KSR-4101-01-01/2010
P/10/108

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.), zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła kontrolę pt. *Funkcjonowanie ELEWARR Sp. z o.o.* Skontrolowana została Agencja Rynku Rolnego, zwana dalej „Agencją” lub „ARR”, oraz ELEWARR Sp. z o.o.¹, zwana dalej „Spółką ELEWARR” lub „Spółką”. Celem kontroli była ocena sprawowania przez Agencję nadzoru właścicielskiego nad Spółką ELEWARR², ocena gospodarowania jej majątkiem, a także ocena sytuacji finansowej Spółki. Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2008 r. do 30 czerwca 2010 r.

W związku z przedmiotową kontrolą, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Ministrowi³ niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli oceniła negatywnie sprawowanie przez ARR nadzoru właścicielskiego nad Spółką ELEWARR, natomiast pozytywnie - pomimo stwierdzonych nieprawidłowości - jej sytuację finansową oraz gospodarowanie przez Spółkę majątkiem.

1. Kontrola wykazała, że pasywna była rola Agencji - jako właściciela - w wyznaczaniu kierunków rozwoju Spółki oraz określaniu źródeł finansowania tego rozwoju. Spółka nie posiadała długookresowej strategii rozwoju, a opracowane przez Zarząd w kwietniu 2008 r. „Założenia do strategii ELEWARR Sp. z o.o.” dotyczyły krótkiej perspektywy (1-2 lata)

¹ Czynności kontrolne przeprowadzono w Centrali i wszystkich (4) oddziałach terenowych Spółki.

² W Spółce 100% udziałów posiadała Agencja Rynku Rolnego.

³ Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych* (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1702 ze zm.), nadzór nad Agencją sprawuje minister właściwy do spraw rynków rolnych, a w zakresie gospodarki finansowej - minister właściwy do spraw finansów publicznych.

i obejmowały głównie działania restrukturyzacyjne⁴. Rada Nadzorcza⁵ zatwierdzała do realizacji roczne plany rzeczowo-finansowe, opracowane przez Zarząd Spółki ELEWARR. W okresie objętym kontrolą, w ARR nie zaplanowano i nie przeprowadzono żadnej kontroli wewnętrznej dotyczącej nadzoru właścicielskiego nad Spółką. Nie zaplanowano i nie przeprowadzono również żadnego zadania audytowego obejmującego to zagadnienie.

2. W trakcie kontroli ustalono, że w okresie od 23 listopada 2007 r. do 9 kwietnia 2008 r. - bez przeprowadzenia postępowania kwalifikacyjnego - funkcję Prezesa Zarządu Spółki sprawował pan Andrzej Śmietanko. Wymóg przeprowadzenia postępowania wynikał z art. 19a ust. 2 w związku z art. 69a ust. 3 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. *o komercjalizacji i prywatyzacji*⁶. Dopiero w dniu 12 lutego 2008 r. Zgromadzenie Wspólników zobowiązało Radę Nadzorczą do przeprowadzenia postępowania kwalifikacyjnego na to stanowisko. W dniu 9 kwietnia 2008 r. - po przeprowadzeniu konkursu - Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników powołało pana Andrzeja Śmietanko w skład Zarządu oraz powierzyło mu funkcję Prezesa.

3. Do Spółki ELEWARR stosuje się przepisy ustawy z dnia 3 marca 2000 r. *o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi*⁷. Zgodnie z art. 1 pkt 2 ww. ustawy, ma ona zastosowanie do państwowych jednostek organizacyjnych posiadających osobowość prawną, które nie są jednocześnie podmiotami, o których mowa w art. 1 pkt 8, 9 i 11, oraz nie są szkołami wyższymi, a zatem - również do ELEWARR Sp. z o.o.

Kontrola wykazała, że wynagrodzenia członków Zarządu Spółki w latach 2008-2009 i w I połowie 2010 r. oraz Głównego Księgowego w 2008 r.⁸, przekroczyły łącznie o 608,5 tys. zł maksymalną wysokość miesięcznego wynagrodzenia określonego w art. 8 pkt 1 ww. ustawy.

Zgodnie z art. 13 ww. ustawy, postanowienia umów o pracę ustalające wynagrodzenie miesięczne w wysokości wyższej niż dopuszczona ustawą, są nieważne z mocy prawa w odniesieniu do tej części, która przewyższa kwotę maksymalną określoną w ustawie.

Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli, ustalenie premii kwartalnej w umowach o pracę z członkami Zarządu Spółki jest sprzeczne z art. 5 ust. 1 ustawy *o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi*, zgodnie z którym członkom Zarządu przysługuje wyłącznie wynagrodzenie miesięczne. Stwierdzono, że w okresie objętym

⁴ W wyniku przeprowadzonej restrukturyzacji zmniejszono liczbę oddziałów Spółki z 11 do 4, zmniejszono zatrudnienie o około 30% oraz zaprzestano nierentownej działalności produkcyjnej w młynie i kaszarni w Nowogrodzie Bobrzańskim oraz w młynie w Mierkowie.

⁵ W skład Rady Nadzorczej Spółki wchodziło po dwóch pracowników: Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Agencji Rynku Rolnego oraz pracownik Agencji Rezerw Materiałowych.

⁶ Dz. U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397 ze zm. Artykuł 69a ust. 3 ustawy obowiązuje od 28 lipca 2006 r.

⁷ Dz. U. Nr 26, poz. 306 ze zm.

⁸ Miesięczne wynagrodzenie zasadnicze Głównego Księgowego oraz premię uznaniową - zgodnie z regulaminem wynagradzania pracowników Spółki - ustalił Zarząd Spółki.

kontrolą, Rada Nadzorcza dziesięciokrotnie podejmowała uchwały⁹ w sprawie przyznania takiej premii.

Najwyższa Izba Kontroli wskazuje, iż w myśl art. 14 ust. 1 ustawy *o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi*, za nieprzestrzeganie jej przepisów, Rada Nadzorcza Spółki ulega rozwiązaniu z mocy prawa, a wynagrodzenie wypłacone przez Spółkę członkom Rady Nadzorczej - po jej rozwiązaniu - jest świadczeniem nienależnym. W okresie od stycznia 2008 r. do czerwca 2010 r. członkowie Rady Nadzorczej pobrali wynagrodzenie w łącznej wysokości 793,3 tys. zł.

4. Ponadto ustalono, że w okresie objętym kontrolą:

- Elewatory i magazyny Spółki były wykorzystane w około 50%, a rezerwy państwowe zbóż oraz zapasy interwencyjne zapewniały wykorzystanie potencjału przechowalniczego w około 20-25%. Przychody z przechowywania rezerw państwowych zbóż oraz zbóż w ramach interwencji wynosiły od 6,6% do 11,3% przychodów ze sprzedaży ogółem¹⁰;
- Wartość rzeczowych aktywów trwałych zmniejszyła się na koniec 2009 r. o 13,1% w porównaniu do stanu na koniec 2007 r. Na dzień 31 grudnia 2009 r. stopień zużycia środków trwałych wynosił 53,4%, w tym stopień zużycia maszyn i urządzeń 74,6%. W ograniczonym stopniu prowadzono inwestycje i remonty;
- Rentowność kapitału własnego, aktywów oraz sprzedaży na koniec 2007 r. kształtowała się na poziomie około 3,5% i obniżyła się do poziomu około 0,3% na koniec 2009 r. Z prowadzonej działalności Spółka uzyskiwała wprawdzie zysk, jednak był on osiągany głównie dzięki działaniom niezwiązanym bezpośrednio z obrotem zbożem i jego przechowywaniem. I tak, w 2008 r. osiągnięto zysk poprzez likwidację nagród jubileuszowych i rozwiązanie rezerwy na te świadczenia, w 2009 r. - głównie dzięki przychodom z tytułu rozwiązania odpisów aktualizujących wartość zapasów a w I połowie 2010 r. - dzięki dywidendzie z tytułu posiadanych akcji w spółce zależnej. Pogarszanie się sytuacji finansowej związane było również z faktem, iż Spółka nie mogła korzystać ze środków Unii Europejskiej, co utrudniało jej rozwój oraz konkurowanie z firmami przechowalniczymi i prowadzącymi obrót zbożem, które z tego wsparcia korzystały. Fundusze Unii Europejskiej programowo kierowane są bowiem do mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw, a za takie nie mogą być uznane przedsiębiorstwa, jeżeli 25% lub więcej kapitału lub praw głosu, jest kontrolowane bezpośrednio lub

⁹ Począwszy od 24 stycznia 2008 r.

¹⁰ W projekcie ustawy *o zmianie ustawy o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych oraz niektórych innych ustaw* (Druk sejmowy nr 852 z dnia 12 lipca 2006 r.), uzasadniając zniesienie obowiązku zbycia przez ARR posiadanych udziałów w Spółce ELEWARR, Rada Ministrów podkreślała kluczową rolę tej Spółki w przechowywaniu zapasów interwencyjnych Unii Europejskiej oraz stabilizacji rynku zbóż, i której działalność jest postrzegana przez uczestników rynku zbóż jako wyraz polityki Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w powyższym zakresie.

pośrednio, łącznie lub indywidualnie, przez jeden lub więcej organów publicznych¹¹. Poprawę sytuacji finansowej Spółki miała umożliwić realizacja koncepcji przekształceń własnościowych, opracowana w 2008 r. z inicjatywy Zarządu Spółki. Przewidziano zmianę spółki z o.o. w spółkę akcyjną, zmniejszenie udziału Agencji Rynku Rolnego w kapitale zakładowym spółki akcyjnej do 20%, objęcie pozostałych akcji przez dużych inwestorów finansowych (20%-30%) oraz przez rolników indywidualnych i grupy producentów rolnych (50%-60%). Z uwagi na brak decyzji Rady Nadzorczej, Zgromadzenia Wspólników oraz Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, nie podjęto dalszych działań zmierzających do realizacji koncepcji przekształceń własnościowych.

* * *

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi oraz uwzględniając ujawnione w toku kontroli nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o analizę sposobu sprawowania nadzoru nad Agencją Rynku Rolnego w zakresie wykonywania obowiązków i uprawnień właścicielskich w ELEWARR Sp. z o.o.

Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, zwraca się do Pana Ministra o przedstawienie, w terminie 14 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku, bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosku lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 i 2 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu Ministrowi prawo zgłoszenia na piśmie, do Kolegium Najwyższej Izby Kontroli, umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosku zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały Kolegium Najwyższej Izby Kontroli.

¹¹ Zalecenie Komisji z dnia 6 maja 2003 r. *dotyczące definicji przedsiębiorstw mikro, małych i średnich* (Dz. U. UE L 124 z 20 maja 2003 r., s. 36-41) (wersja angielska: www.eur-lex.europa.eu).